

Bardejovský

Prameň

časopis Cirkevného zboru ECAV na Slovensku v Bardejove

Ročník 8

Júl 2010

Číslo 2

Rok Leonarda Stöckela

450. výročie smrti bardejovského reformátora

7. júna 2010 uplynulo 450 rokov od úmrtia Bardejovského reformátora, pedagóga a humanistu Leonarda Stöckela. Jeho život a dielo ani napriek dialke storočí neupadli do zabudnutia. Sú pre nás dôvodom zamyslieť sa nad motiváciou jeho snaženia, nad spôsobmi, akými dosahoval úspech a rozširoval vo svojom okolí požehnanie. Život Leonarda Stöckela bol bytostne spojený s Božím slovom, ktorého učiteľom sa stal, ktoré mu bolo prameňom pravdy a poznania. Na ceste za týmto poznaním mu bol veľkým pomocníkom, učiteľom a vzorom človek od neho generačne starší a predsa duševne s ním hlboko spriaznený – Filip Melanchton. O ich úprimnom a úctivom priateľstve sa zachovali viaceré dôkazy v podobe osobnej korešpondencie. Z týchto listov je jasné, ako hlboko sa Stöckela mohla dotknúť správa o smrti milovaného učiteľa. Melanchton predišiel svojho žiaka na večnosť 18. apríla 1560, teda o necelé dva mesiace. Vďaka svedectvu viery oboch týchto učiteľov reformácie môžeme s veľkou nádejou povedať, že blízkosť v živote a blízkosť v smrti má pre oboch pokračovanie aj blízkosťou v nebesiach. Veď svojimi slovami i skutkami tak často dokazovali, že svoj vzťah so Spasiteľom Pánom Ježišom Kristom prežívajú ako najväčšiu hodnotu života. Tomu sa od nich chceme učiť aj my, dedičia reformácie

List Leonarda Stöckela Filipovi Melanchtonovi

Veľmi pozdravujem! Drahý môj učiteľ, keby som nikdy žiaden ošoh od Teba nebol prijal ako ten, ktorý zvyčajne prijímam z Tvojich veľmi milých listov, aj tak by som sa pokladal za obdarovaného ďaleko väčšími dobrodeniami od Teba, než aby som sa nazdal, že to je možné vyrovnat' nejakou láskavosťou, nehovoriac o nejakých drobných darov zo slov. Ak by som teraz ostatné listy opomenul, ktorých čítaním často pookrejem, už aj z listu, čo som nedávno dostal, pocítil som nevýslovnú radosť a slasť. Tvoj list nebol charakteristický iba tou Tvojou

starou známou jedinečnou láskou ku mne, ale i Teba samého mi vernejšie vykreslil ako hociktoré podobizne maliarov, ktorí doposiaľ nevystihli ani len Tvoje telesné črty, hoci sa o to veľmi snažili. Okrem toho, dostal som včas Tvoj list, čo je prvoradé zo všetkých vecí. Krátko predtým bol som dvoma tvrdošijnými chorobami, prudkou horúčkou a zápalom pečene, temer úplne zničený. A hoci som sa trochu pozviechal, predsa tými starosťami, ktoré nasledovali, bol som skoro ešte horšie postihnutý ako predtým, takže odpočívajúc na lôžku bol som bližšie k smrti ako k životu.

A vtedy som už vôbec dúfal, že prišiel ten čas, keď z toho slzavého údolia sa poberiem do onoho zhromaždenia, v ktorom sa už nachádza – ako píšeš – náš priateľ Matej Dévai a počúva prorokov a apoštolov hovoriacich o kráľovstve Syna Božieho omnoho príjemnejšie a dokonalejšie, než ako to my svojou mysl'ou teraz môžeme pochopiť. Ale Bohu sa tak zaľúbilo, ktorého vôľa je lepšia než naša, že ďalej zotrúvam v tomto ťažkom živote; želim si, aby tento život bol pre mňa a moju cirkev osožný.

Podivuhodným spôsobom Tvoj list ma posilnil nielen slovami, ale aj Tvojím príkladom; lebo pre pokoj v cirkvi udatne znášaš všetky námahy, ktoré sú ťažšie – ako vidím – než neustále a veľké práce. Takže sa zdá, že sa na nikoho iného zo vzdelaných tohto veku viac nevzťahuje Bazilov príklad lepšie ako na Teba, aspoň podľa môjho úsudku. Tvoje obdivuhodné sebaovládanie a zmýšľanie, ktorému je vzdialená akákoľvek náklonnosť k škriepkam a sporom, prirovnával som k Bazilovej trpezlivosti, keď som čítal tú poslanú reč o Bazilovi. Spolu s ostatnými pripojenými bola mi milá z viacerých príčin. A keď v duchu hľadím na tieto Tvoje jedinečné vlastnosti, nakoľko len môžem – so značným odstupom – učím sa kráčať po Tvojich stopách, ako sa to na šľachetného žiaka patrí. Tým snaživejšie to robím, aby som odvrátil svojho ducha od opačných príkladov, ktorých je nadmieru mnoho.

V tejto veci veľmi veľa mi prináša aj môj spôsob života. Lebo okrem toho, že všetok čas trávim čítaním, vyučovaním, písaním, mám veľmi málo dobrých priateľov, výborných mužov, ktorých počet na svete všade klesá zo dňa na deň. S týmito spolu oplakávam útrapy spoločnosti a najmä úbohý stav cirkvi. Ale predsa navzájom sa potešujeme a posilňujeme útechami, ktorých je plno v Tvojich listoch i v spisoch o zachovaní cirkvi. Ved' tomu si prispôbil aj samotný deň posledného listu; deň, v ktorom Noe vstúpil do korábu a so svojimi najbližšími sa zachránil pred potopou. Tento príklad Božej vôle má zaiste veľký význam aj pre našu útechu, pre nás, ktorí žijeme v časoch upadajúcej cirkvi.

Pokiaľ ide o moje otázky, o ktorých si sa zmienil, môj učiteľ, v prípade Vášho pozvania prostredníctvom menom Mansfeldčanov, tie ma veľmi trápia. V tejto veci som taký bezradný, že bez Tvojej rady, nevedel by som si pomôcť. Na jednej strane ma pohýnala Tvoja a Lutherova autorita, ktorú ja od Božej neoddeľujem a na druhej strane naliehavá potreba našich cirkevných zborov. Tieto sú totiž také opustené, bez vzdelanosti, a slova Božieho kazateľov, že žiaden zbožný by sa nemohol zdržať slz. Ved' sotva by si mohol nájsť nejakých ochrancov, ktorí by boli zaujatí aspoň nejakou starostlivosťou o náboženstvo a vzdelanie. A čo Ti

mám viac hovoriť? Lazári sa starajú iba o lazárov! Všetky kniežatá, nevynímajúc ani jedného, opretekly uchvacujú všetko a sú takí bezstarostní, akoby nepriateľ bol v Indii alebo u protinožcov; takmer pred zrakmi nepriateľa vedú vojny medzi sebou; divosi, nik v ničom nikoho neposlúcha. Nepriateľ veľmi blízko pozoruje túto žabomyšiu vojnu, aby pri prvej príležitosti obidve vojská potlačil, len čo sa naskytne vhodná príležitosť. Medzi spomenutými tábormi sú uprostred takí, ktorí si doma naphávajú brucho a zo svojich ľudí všetku krv vyciavajú, aby si zhromaždili veľké sumy na cestu, a keď sa niečo príhodi, dali sa vnohy. Z týchto vecí, môj drahý učiteľ, vzhľadom na Tvoju múdrosť, urob si sám úsudok!

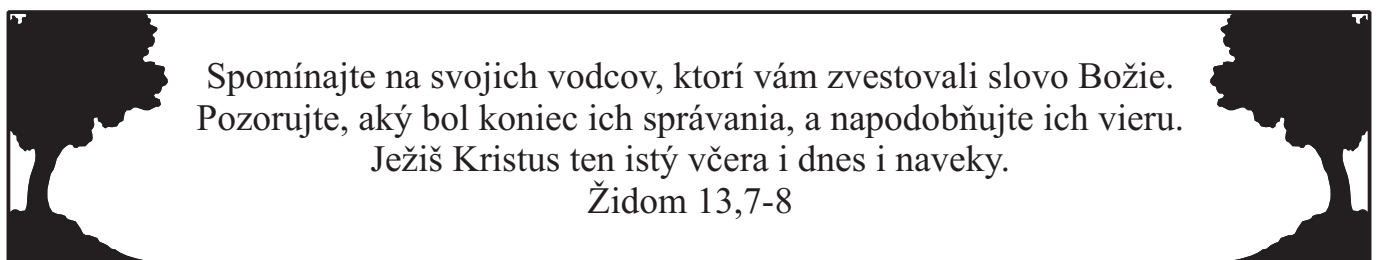
Nuž, či nie je to všetko divné, že v takýchto veľkých zmätkoch, predsa je medzi nami cirkev, žije ozaj neporušené meno Ježiša Krista? Mnohé veľmi potešiteľné veci nám boli oznamované o uzavretí dohody a svornosti medzi kniežatami vo Wormsi o vyslaní pomocných oddielov do Uhorska. Ale mne sa to nikdy nezдалo pravdepodobným, pretože chýbali podmienky k takej svornosti. Tvoj list mi túto mienku potvrdil, lebo ukazuje, že jedny kniežatá nič nerobia a druhé zase zle konajú a okrem toho sa tu stupňuje zúrivosť voči zbožným a nevinným ľuďom. Takýmto spôsobom nebude postarané ani o našu bezpečnosť, ani o bezpečnosť Nemecka.

Prosím Ťa, môj priateľ, aby si ma tak ako dosiaľ mal v láske, potešoval ďalej svojimi listami a všetkými možnými spôsobmi. Viem, že si počínam bezohľadne, keď Ťa tým znepokojujem; Teba, ktorý si sa zo všetkých ľudí najviac zaslúžil o mňa, kým sám sa Ti nemôžem nijako odvdáčiť. Ale ak aj v tomto živote nebudeš mať zo mňa osoh, ktorý by som Ti veľmi prial, v tom budúcom, čo nebude mať konca, zaiste poznáš, že som nebol a nie som nevďačný.

Pozdravuje Ťa môj brat Peter, ktorého pomoc a blízkosť ma tak potešuje, že sám nemám nič milšie nad neho, okrem svojej manželky a dietok. Sme síce spoločne v rodisku, ale akoby sme boli vo vyhnanstve, uzavretí do celkom malého príbytku ako do nejakého hniezda a nútení sme znášať človeka, nášho otčima, ničomníka, nad ktorého pod slnkom niet. Takéto skúsenosti nás vedú k trpezlivosti, lebo utrpenia sú ponaučenia. Maj sa dobre, môj najdrahší učiteľ!

Tvoj v úcte oddaný
Leonard Stckel
V Bardejove 12. júna 1545

Prevzaté: A. Hajduk, L. Stöckel, život a dielo, Bratislava 1999

Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie.
Pozorujte, aký bol koniec ich správania, a napodobňujte ich vieru.
Ježiš Kristus ten istý včera i dnes i naveky.
Židom 13,7-8

Bardejov v 16. storočí

František Gutek

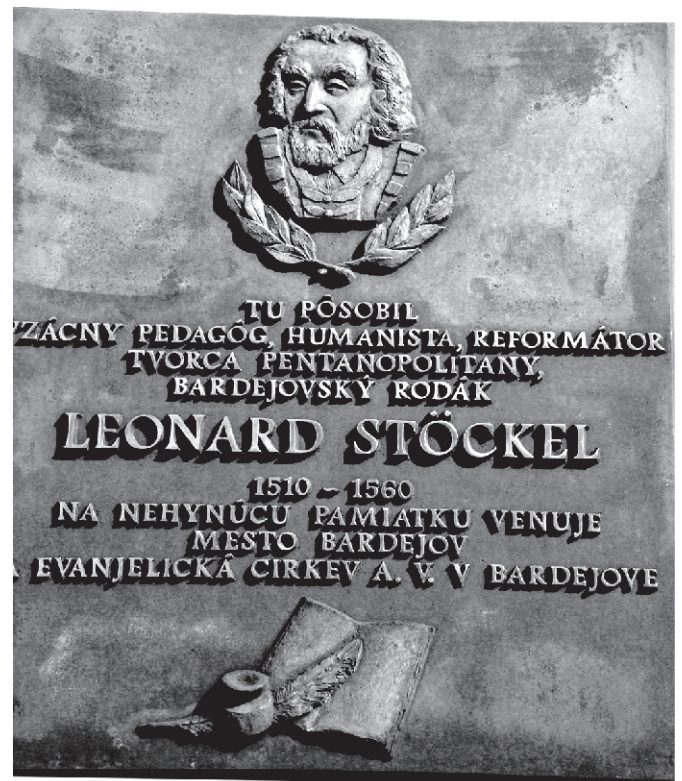
O Leonardovi Stöckelovi bolo u nás napísaných viacero pozoruhodných vedeckých štúdií a tiež množstvo popularizačných článkov, ktoré o tejto osobnosti informovali z rôznych uhlov pohľadu. Týmto našim príspevkom sa pokúšame o rozšírenie už existujúcich poznatkov a snažíme sa priblížiť významného reformačného humanistu, pedagóga, teológa, školského a cirkevného organizátora prvej polovice 16. storočia trochu netradične, pripomenutím niektorých hmotných pamiatok z rodného Bardejova, ktoré jestvovali už v jeho dobe v rokoch 1510 – 1560, boli s ním istým spôsobom spojené a zachovali sa až do dnešných čias.

Starobylé mesto Bardejov sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenska, takmer na samých hraniciach s Poľskom. V prvej polovici 16. storočia patrilo k významným slobodným kráľovským mestám Uhorska, stalo sa členom Pentapolitany, združenia piatich hornouhorských miest a spolu s Košicami, Levočou, Prešovom a Sabinovom predstavovalo dôležitú oporu kráľovskej moci v tejto časti krajiny. Vo vyše 12-hektárovom opevnenom meste a v priľahlých predmestských uliciach žilo vtedy približne 3500 obyvateľov, prevažne Nemcov, Slovákov, Rusínov a Poliakov.

Leonard sa narodil v roku 1510 manželom Leonardovi a Otílii Stöckelovcom, potomkom nemeckých prisťahovalcov zo Sliezska, ktorí na žiadosť uhorských kráľov v 13. a najmä v 14. storočí doosídľovali Bardejov a jeho okolie. Prvá písomná informácia o mene Stöckel pochádza z roku 1435. Leonardov starý otec sa volal Mikuláš a bol tak ako neskôr jeho syn mestským kováčom. Spočiatku býval na Hrnčiarskej ulici, od roku 1462 bol evidovaný v daňovom súpise na ulici Dlhý rad. Zomrel okolo roku 1485, jeho manželka Alžbeta a Leonardova stará mama zomrela až okolo roku 1511. Ich syn a Leonardov otec Leonard st. býval od roku 1491 v dome na Obručnickej ulici. Tento dom je rodným domom Leonarda ml. a azda ešte reálne stojí vo východnej časti opevneného mesta, na bývalej Obručnickej ulici, ale zatiaľ sa ho napriek intenzívnemu archívnemu výskumu nepodarilo identifikovať. Bardejovčania si však skutočnosť, že Leonardov rodný dom určite stál na spomínanej ulici, uctili jej premenovaním na Stöckelovu ulicu.

V dome na Obručnickej ulici prežíval Leonard svoje detstvo až do odchodu na štúdiá v Košiciach a neskôr v Sliezske a Nemecku a do tohto domu sa vrátil na konci tridsiatych rokov už ako nový rektor bardejovskej latinskej školy. Tento druhý pobyt v rodičovskom dome však rozhodne nebol taký idylický ako v časoch detstva. V rodine Stöckelovcov totiž nastala významná zmena. Po smrti otca Leonarda st., ku ktorej došlo pravdepodobne koncom roka 1527, resp. začiatkom roka 1528, sa matka Otília opäť vydala a majiteľom Leonardovho rodného domu sa od roku 1538 stal jeho otcím Mikuláš. Leonard, ktorý v dome býval ako podnájomník spolu s manželkou Juditou a deťmi, nevychádzal s nevlastným otcom najlepšie. Potvrďuje to jednoz-

načne jeho list z 12. júna 1545, adresovaný Filipovi Melanchtonovi, svojmu vzácnemu učiteľovi a priateľovi: „... Pozdravuje Ťa môj brat Peter. Tak ma potešuje jeho pomoc a blízkosť, že po manželke a deťoch nemám nič dražšie. Sme síce v rodisku, ale s'taby sme boli vo vyhnanstve, uzavretí do celkom drobného bytu ako do hniezda a nútení znášať človeka, nášho otcima, podliaka, akého svet nevidel...“ Situácia sa zlepšila až po otcimovej smrti v roku 1546. Vtedy sa rektor Leonard stal majiteľom domu na Obručnickej ulici a žil v ňom až do roku 1552, keď sa s rodinou presťahoval do domu na východnej strane námestia a bratovi Petrovi ponechal rodičovský dom. Leonardov dom na námestí sa na rozdiel od jeho rodného domu podarilo identifikovať. Je to dnešný dom č. 11, na ktorý mesto Bardejov a miestny

evanjelický zbor umiestnili pamätnú tabuľu a ktorý dnes predstavuje azda najhmatateľnejší doklad o Leonardovom živote v Bardejove.

No nielen spomínané meštianske domy pripomínajú pôsobenie Leonarda Stöckela v tomto meste. Patrí k nim aj imponantná a štýlovo jedinečná budova mestskej radnice, ktorá stojí uprostred námestia. Bardejovčania ju začali stavať v roku 1505 a úplne ju dostavali, keď mal Leonard asi dva roky. Jeho otec Leonard, pôvodným povoláním kováč, bol v roku 1512 jedným z prvých richtárov mesta, úradujúcich už v tejto novej administratívnej budove, ktorá svojou neskorogotickou architektúrou s „modernými“ renesančnými detailami pyšne reprezentovala vtedajšie bohatstvo a moc kráľovského Bardejova.

Radnica však nie je spojená iba s Leonardovým

otcom a jeho činnosťou v samospráve mesta. Aj on sám sa tu často pohyboval, veď povinnosti rektora mestskej školy ho k tomu priam nútili. V zasadacej sále radnice takmer každý rok so svojimi žiakmi predvádzal školské hry, ktoré spolu so staršími cirkevnými mystériami predstavovali počiatky divadelníctva na našom území. A v posledných rokoch života sa zapojil aj priamo do práce v mestskej samospráve.

V rokoch 1553 – 1560 bol členom voleného poradného zboru, nazývaného tiež radou „sto mužov“, resp. radou starších. Úlohou rady bola najmä kontrola hospodárskej činnosti richtára a mestskej rady. Členstvo v tomto zbore, ako aj plnenie rôznych ďalších úloh pre mestskú radu, ktoré nesúviseli s činnosťou v škole, Leonarda veľmi vyčerpávalo a dosť znechucovalo. Prezrádza to aj jeho zachovaná korešpondencia. Napr. v liste adresovanom rade mesta približne v roku 1555 napísal: *„Nemôžem sa prosto zmieriť s nevhodnými praktikami vo verejnom živote, menovite pri voľbe vrchnosti, keďže vy nepripustíte, aby som uplatnil svoju mienku, o ktorej môžem dokázať, že zodpovedá božej vôli, je čestná a prospesná verejnému záujmu, no privlastňujete si väčšiu moc, než aká Vám prislúcha... Moja ponížená prosba teda znie, aby ste ráčili vážne hľadiť na Boha a kvôli nemu preukázať mi to milosrdenstvo, že ma nebudete zatažovať členstvom vo volenom zbore sto mužov, a to vzhľadom na to, že ja tam naskrze neviem stvoriť už nijaký úžitok, ba ešte aj samého seba tým nivočím. To oveľa radšej nech som len polomuž alebo piadimužik než stomuž.“*

Budova mestskej radnice je spojená aj s ďalšou generáciou Stöckelovcov, konkrétne so synom či synovcom Leonarda učiteľa, Dávidom Stöckelom. Aj on pracoval v samosprávnych orgánoch mesta, najskôr ako člen poradného zboru „sto mužov“ (1571 – 1577), neskôr člen mestskej rady (1578 – 1587) a medzitým v rokoch 1582 – 1583 aj ako richtár. V tejto najvyššej mestskej funkcii zabezpečil opravu radnice, o čom svedčí jeho meštiansky erb s iniciálami DS, zachovaný na strope pisárne, spolu s ďalšími erbami vtedajších členov užšej mestskej rady. Meno Dávida Stöckela je okrem toho zvečnené aj na pamätnom zvone Urban, ktorý dalo mesto vyhotoviť v roku 1584 a dnes je vystavený na námestí pred Kostolom sv. Egídia.

A práve tento gotický chrám predstavuje ďalší objekt, ktorý je významne spätý s osobnosťou bardejovského

rodáka Leonarda Stöckela. Zostavovateľ Confessio Pentapolitana tu v prvej polovici 16. storočia často prechádzal cez jeho brány, roky v ňom viedol kostolný zbor, dbal o to, aby služby Božie prebiehali na patričnej úrovni aj po stránke hudobnej. Dokonca v ňom pravdepodobne s dovolením miestneho farára Michala Radašina aj kázal. Svedčia o tom jeho homiletické výklady, kázňové prípravky a zvlášť jeho veľká Postilla. Keď v roku 1560 zomrel, pochovali ho pravdepodobne na cintoríne, ktorý sa nachádzal v tesnej blízkosti kostola z južnej strany. Chrám sv. Egídia slúžil v tých časoch takmer výlučne pre potreby nemeckých mešťanov Bardejova a bol vtedy naozaj obkolesený cintorínom s kamennou ohradou. Zo strany námestia vyzeral trochu ináč, ako ho poznáme dnes, po neogotickej úprave z konca 19. storočia. Dodnes sa v torzovitom stave uchovali iba nástenné maľby troch uhorských kráľov a sv. Krištofa na južnej stene prvého poschodia gotickej veže, ktoré boli vytvorené Majstrom Jánom Krauszom v roku 1521. Exteriérová úprava južných kaplniek kostola sa z Leonardových čias nezachovala, ich renesančnú podobu z roku 1564 poznáme len z kresieb a starých fotografií, navyše spolu s cintorínom existovala len do 19. storočia. Pôvodná gotická veža bola rozobratá až po strechu hlavnej lode po zemetrasení v roku 1725.

Dobu Leonarda Stöckela si však pamätajú mnohé vzácne pamiatky v interiéri chrámu. Osobitným spôsobom to platí o bronzovej krstiteľnici z prvej polovice 15. storočia, v ktorej bol Leonard v roku 1510 s veľkou pravdepodobnosťou pokrstený a na ktorú evanjelici z ďalšej generácie žijúcej v 17. storočí pridali prikrývku z medeného plechu, maľovanú a opatrenú príslušnými biblickými citátmi. Krstiteľnice, a medzi nimi aj táto bardejovská, zostali súčasťou kostolného zariadenia i napriek snahám radikálnych anabaptistických reformátorov o ich zrušenie. Na tieto pokusy v štyridsiatych rokoch reagovali tzv. Šarišské články (artikuly), ktoré zostavil práve Leonard Stöckel. V ich 10. článku sa píše: *„Deti sa vždy majú krstiť slávnostným spôsobom za verejného dozoru početného zhromaždenia. Preto sú v kostoloch krstiteľnice. Nech sa teda zachováva tento starý užitočný a početný zvyk s výnimkou prípadu nutnosti. Neschvaľujem názor tých akosi zmätených, ktorí vyhadzujú krstiteľnice z kostolov a nečestne napádajú nariadenie starej cirkvi. Títo k nemu nemajú žiaden príklad, okrem toho, že novokrstení a servetovci odmietajú užívanie krstiteľníc, odsudzujú tento spôsob, pokladajú ho za lúpežnícky spôsob krstu.“* V kostole sú dodnes aj krídlové gotické oltáre z prelomu 15. a 16. storočia, ktoré opäť vďaka Leonardovi zostali súčasťou vnútornej výzdoby kostola i po ostrých kryptokalvinistických útokoch v päťdesiatych rokoch 16. storočia. Keď sa totiž v roku 1557 konala v Bardejove synoda piatich východo-

slovenských miest zameraná na odstránenie pretrvávajúcich povier v cirkvi, ako bolo napr. zaklínanie, čarovanie, svätenie vody a pod., Stöckel a mestská rada v Bardejove presadili, že povery boli odstránené, ale oltáre, obrazy a sochy v kostoloch zostali. Tak sa zachovali aj oltáre a vnútorná výzdoba Kostola sv. Egídia. Umiernená cirkev v Bardejove bola za to odporcami výzdoby kostolov označená za „bludársku a ochrankyňu modiel.“

V časoch Leonarda Stöckela, v období reformačne modifikovaného humanizmu, ktorý kládol dôraz na všeobecný rozvoj vzdelanosti a kultúry, sa i v Bardejove rozširoval záujem o knihy. Najstaršou knižnicou mesta bola knižnica Chrámu sv. Egídia, ktorá sa na začiatku 16. storočia podstatne obohatila o knihy miestnych vzdelancov Juraja Petriho a farára Baltazára Blutfogela. Knihy z tejto knižnice, ktorá sa okolo roku 1540 pretvorila na mestskú verejnú knižnicu, prvý v Uhorsku, určite využíval aj Leonard Stöckel. Knižnica sa nachádzala v osobitnej miestnosti nad sakristiou kostola, vedľa Kaplnky sv. Kataríny a knihy tam boli uložené v osobitnej skrini. Tá sa zachovala až do súčasnosti, no nie na svojom pôvodnom mieste, pretože v roku 1915 bola odvezená do Maďarského národného múzea v Budapešti.

V tesnej blízkosti Kostola sv. Egídia sa nachádza budova latinskej mestskej školy, najstaršia budova na našom území, ktorá bola postavená a využívaná výlučne na školské účely. Na tejto škole bol rektorom Leonard Stöckel a predovšetkým v jeho osobnosti tkvelo tajomstvo jej úspechov a veľkého uznania, ktoré dosiahla na celokrajinskej úrovni. O tejto škole sa pochvalne vyjadrovali mnohí súčasníci. Mestskej rade v Bardejove o tom napísal už v roku 1567 Tomáš Fáber, Stöckelov nástupca vo funkcii rektora: „*Kedysi na schôdzke vzdelaných mužov vo Švajčiarsku spomínali slávnejšie školy, ktoré sú na rozličných miestach európskych krajín, medzi nimi aj Bardejov a tamojšiu Stöckelovu školu.*“ Potvrdil to aj Juraj Henisch, bardejovský rodák a profesor na augsburskom gymnáziu, ktorý sa v roku 1592 o Stöckelovom účinkovaní vyjadril takto: „*Súdím, že pokiaľ si Bardejov zachová spôsoby Stöckelovho vyučovania, povest' bardejovskej školy nikdy nezanikne.*“

Určite by sme ešte mohli pokračovať v našej prehliadke Bardejova a objavovať ďalšie pamiatky, ktoré si „pamätajú“ dobu Leonarda Stöckela a existujú dodnes. Nemôžeme nespomenúť napr. jeho originálne listy a iné vzácne dokumenty, ktoré sú uložené v miestnom archíve. Mohli by sme k nim zaradiť aj budovy bývalého kláštora a kostola augustiniánov v juhozápadnej časti opevneného mesta, v ktorých sa na začiatku reformácie v roku 1528 odohrávali búrlivé udalosti vrcholiace vyhnaním augustiniánskych mníchov z mesta. V prvej polovici 16. storočia sa v Bardejove končila aj posledná, tretia etapa výstavby fortifikačného systému, ktorú si vynútila nepokojná situácia v Uhorsku, boje medzi Jánom Zápoľským a Ferdinandom Habsburským o uhorskú korunu a neustále útoky, hroziace zo strany Turkov. V Leonardových listoch sa nachádza plno zmienok a odkazov i v tomto smere. V Bardejove sa vtedy budovali predovšetkým mohutné barbakány (predbránia)

na všetkých štyroch mestských bránach a spevňoval sa celý prstenec hradieb a bášť okolo mesta. V súčasnosti prebieha obnova tohto mestského hradobného systému, ktorý postupne aspoň čiastočne získava podoby a tvary, aké mal v polovici 16. storočia, teda v dobe, v ktorej žil Leonard Stöckel.

Súčasný Bardejov, ktorý sa snaží nadväzovať na kultúrne dedičstvo minulosti, si v rámci tohtoročného Roka Leonarda Stöckela pripomenie dve okrúhle jubileá svojho veľkého rodáka – 500 rokov od jeho narodenia a 450. výročie smrti. V tejto súvislosti je preto obzvlášť potešujúce, že v tomto meste môže návštevník ešte aj teraz nájsť veľa vzácných pamiatok, ktoré nielen pripomínajú osobnosť Leonarda Stöckela, ale dokonca uchovávajú časť neopakovateľnej atmosféry a ducha jeho čias na začiatku novoveku.

Použitá literatúra:

BODNÁROVÁ, M.: Reformácia v Bardejove v 16. storočí. In Zb. Prvé augsburské vyznanie viery na Slovensku a Bardejov. Prešov 2000.

BOŽOVÁ, J. – DROBNIAK, G. – GUTEK, F.: Kostol sv. Egídia v Bardejove. Bardejov 1998.

GUTEK, F.: Bardejov. In Slovensko v klenotnici UNESCO. Bratislava 2005.

HAJDUK, A.: Leonard Stöckel. Život a dielo. Bratislava 1999.

PETROVIČ, J.: Príspevok ku genealógii bardejovského rodu Stöckel. In Zb. Prvé augsburské vyznanie viery na Slovensku a Bardejov. Prešov 2000.

ŠKOVIERA, D.: Humanistický rektor Bardejovskej školy Leonard Stöckel. In Od kráľovstva ducha ku kráľovstvu človeka (Antológia). Bratislava 1986.

Život a dielo Leonarda Stöckela

Bardejov

Nedá sa hovoriť o Stöckelovi a nespomenúť Bardejov. Už z úcty k samotnému učiteľovi Uhorska. On sám sa totiž vyznával z vrúcneho vzťahu k svojmu rodisku. Svedčí o tom skutočnosť, že viackrát odolal lákavým ponukám.

Prvá zmienka o Bardejove pochádza z roku 1241. Z roku 1376 sa zachovala latinská listina, ktorou kráľ Ľudvik daroval Bardejovu práva slobodného kráľovského mesta. Bardejov sa v tom čase rozvíjal na mesto s čulým obchodom najmä pre jeho dobrú polohu. 15. storočie bolo pre mesto obdobím hospodárskeho rastu. Oblasť duchovného života, vzdelanosti, v istom zmysle celej intelektuálne nadstavby života mala potom omnoho priaznivejšie podmienky pre svoj rozvoj. To sa dokázalo v 16. a 17. storočí. Keď hľadáme na dejiny mesta a zároveň dejiny cirkvi v danom období, zdá sa na základe záznamov v rôznych encyklopédiách, akoby sa ťažisko rozvoja prenášalo z materiálneho rozvoja na rozvoj duchovných hodnôt. Pokiaľ v 15. storočí sa častejšie spomínajú hodnotenia počtu cechov, množstva plátna a podobné ukazovatele, 16. a 17. storočie je spojené s pojmi ako „škola, študenti, tlačiareň, vydávanie významných teologických, filozofických alebo pedagogických diel, cirkevné snemy, synody, hudobníci atď.“

Je potrebné povedať, že v tomto čase väčšinu obyvateľstva Bardejova tvorili karpatskí Nemci. Ich prítomnosť znamenala pre mesto a okolie veľké plus. Boli pracovní a remeselní zruční. V 16. storočí to bolo práve nemecké obyvateľstvo, ktoré sa stalo mostom pre prinášanie reformačných myšlienok do nášho prostredia.

Je až prekvapivé, ako rýchlo, v porovnaní s dnešnými možnosťami, sa dokázali novátorské myšlienky zo vzdialeného Wittenbergu preniesť až na východné hranice Uhorska. Existujú náznaky, že v niektorých hornouhorských mestách sa o Lutherových 95 výpovediach proti odpustkom hovorilo veľmi skoro. V Bardejove vraj už koncom novembra 1517. Do Bardejova ich z Lipska mali doniesť obchodníci s plátnom. (DCD Veselý)

Omnoho väčší význam malo prenášanie myšlienok reformácie prostredníctvom vzdelancov, študentov študujúcich na nemeckých univerzitách. Práve dobrá hospodárska situácia slobodných kráľovských miest umožňovala nemeckým meštianskym rodinám vyslať svojich synov na štúdiá. Dozvedáme sa i o tom, že mestá svojich študentov aktívne podporovali udeľovaním štipendií, za čo očakávali ich službu po vyučení a návrate domov.

Prvé kázne v duchu reformácie sa objavili v Bardejove už v rokoch 1523 až 1525. R.1539 bola už aj celá mestská rada evanjelická a podľa mestskej účtovnej knihy Bardejov štipendiami podporoval študentov vo Wittenbergu. No je pritom zaujímavé, že v zborových dokumentoch sa história reformácie v Bardejove začína až rokom 1539 a je bezprostredne spojená s menom Leonarda Stöckela.

Tento významný rodák z Bardejova, pedagóg reformátor Leonard Stöckel – Ungariae preceptor (Učiteľ Uhorska) zanechal v dejinách mesta i krajiny nezmazateľnú stopu.

Životopisné údaje:

Leonard Stöckel sa narodil v Bardejove roku 1510 ako syn z nemeckej meštianskej rodiny. Jeho otec bol členom užšej mestskej rady. Bolo to významné postavenie, nakoľko mesto v tom čase malo viac ako tritisíc obyvateľov a bolo na tú dobu jedným z najvýznamnejších miest Uhorska, významom presahujúce Prešov alebo Košice. Jednou z nepriamych príčin iste bolo aj Turecké nebezpečenstvo, ktoré bolo v južnejších častiach krajiny výraznejšie. V dvoch obdobiach (1512-13 a 1520-21) bol Stöckel st. aj richtárom.

Rektor Bardejovskej školy istý Ecchius bol veľkým prívržencom humanistu Erazma Roterdamského. Stöckel si svojho prvého učiteľa do konca života veľmi vážil. V štúdiách pokračoval v Košiciach (1522-26) u ďalšieho humanistu Coxa, ktorý prišiel z Anglicka. Už tu sa Stöckel oboznamoval s prvými reformačnými myšlienkami. Cox bol Melanchtonovým žiakom v Tubingen ešte v čase pred reformáciou. Po bitke pri Moháči sa juh horného Uhorska stal veľmi neistou pôdou pre vzdelanosť a pokojný život. Stöckel svojou povahou ani zdravým nikdy nebol človekom, ktorý by sa rád vystavoval napätiu. Preto sa radšej vydal pokračovať v štúdiu do Wroclavi v Poľsku. Počas tohto pobytu však umiera jeho otec a to mladému študentovi zabránilo ďalej študovať. Musel sa postarať o svoje živobytie.

Začal pracovať v obchode, čo sa z duše priecilo jeho naturelu. Obchod sa už v tej dobe nezaobišiel bez podvodov a klamstiev. To Stöckel nenávidel. Ťažko znášal zneužívanie jeho práce na klamanie iných. Akonáhle sa mu dalo, nazhromaždil si isté rezervy, ktoré mu umožnili študovať a dostať konečne do vysnívaného Wittenbergu, kde túžil počúvať osobne Luthera a Melanchtona.

Stöckel sa zapísal na Wittenberskú univerzitu na jeseň 1530. To už evanjelici mali napísané svoje Augsburgské vyznanie. Vývoj cirkvi smeroval k jasnému učeniu, povedomej evanjeliovej evanjelickej viere, ktorá stála na pevnom základe Písma. Po troch rokoch štúdia sa stal Stöckel privátnym učiteľom v Lutherovom rodisku Eislebene. V rokoch 1536-39 sa Stöckel vrátil do Wittenbergu. A zrejme pomáhal Melanchtonovi v jeho práci na Univerzite. O jeho nadštandardných vzťahoch s Lutherom a Melanchtonom svedčí viacero okolností – napríklad je známa osobná korešpondencia medzi Melanchtonom a Stöckelom. Písal o ňom ako o najdrahšom priateľovi, súcom a skvelom mužovi. Luther ho považoval za múdreho, učeného, zbožného, duchovného muža, ktorému je málo podobných. (Hajduk) V čase, kedy ho Bardejovčania listom pozývali vrátiť sa do rodiska vyjadril Melanchton túžbu, aby radšej zostal na univerzite. Na druhej strane však dal Stöckelovi tie najlepšie odporúčania pre pôsobenie v Bardejove.

Stöckel prišiel do Bardejova v júni 1539. Hneď na jeseň sa pustil do organizovania života na tunajšom gymnáziu. Školu usporiadal podľa najnovších myšlienok humanizmu a dal jej jasné reformačné luteránske zamierenie. Napriek tejto celkom zrejmej konfesionalnej orientácii si škola svojou kvalitou získala pozornosť aj mnohých

katolíckych zámožných šľachtických rodín, ktoré som v nasledujúcom období posielali svoje deti na štúdium.

K výsledkom Stöckelovej činnosti v Bardejove môžeme prirátat' aj príchod prvého riadneho evanjelického kazateľa do mesta, ktorým sa stal jeho spolužiak z Wittenbergu, Michal Radašin pôvodom z chorvátska. Zoznam kazateľov ev. cirkvi zachovaný v archíve cirkevného zboru pod názvom *Protocollum Pastorale vetustis* spomína v úvodnej stati aj meno Izaiáša Langa (Esaias Langh), ktorý pôsobil v Bardejove po Schustelovi, no pod číslom jedna ako I. Pastor je uvedený „*Reverend Michal Radaschin, ktorý bol v novembri roku 1546 zvolený za archidiakona seniorátu a to na synode v Prešove*“. Týmto krokom spoločenstvo piatich miest vytvorilo svoju vyššiu cirkevnú správu. Radaschin pôsobil v Bardejove až do svojej smrti v roku 1566.

V roku 1540 vydal po vzore Melanchtonovho školského poriadku Bardejovské školské zákony (*Leges scholae Bartphensis*). Sú prvým pedagogickým dokumentom na území Uhorska.

V tomto období sa oženil. O jeho manželke veľa nevieme. Zachovalo sa len svedectvo jeho žiaka Martina Rakovského, že mala dobrú povest' mravne čistej, počestnej ženy. Spolu mali troch synov a tri dcéry.

Z jeho diel môžeme spomenúť Šarišské a Prešovské články alebo divadelné hry, ktoré začal písať pre potreby školy. Vrcholom jeho teologickej tvorby je jeden z ťažiskových dokumentov reformácie v Uhorsku, *Confessio Pentapolitana*. Je to vyznanie piatich slobodných kráľovských miest (Bardejov, Prešov, Košice, Sabinov a Levoča), ktoré bolo pokračovaním spolupráce týchto miest, aká existovala na poli hospodárskom už od roku 1440. V čase reformácie prerástla spolupráca aj do oblasti cirkevnej. Vyznanie vzniklo na objednávku prešovských evanjelikov v roku 1549 ako reakcia na prísne ríšske články odmietajúce a trestajúce anabaptistov a sakramentárov. Po zostavení *Confessio* sa k nemu priznalo spomínaných päť slobodných kráľovských miest, neskôr sa k nim pridal i Kežmarok a do cirkevného zoskupenia patrili aj Veľký Šariš.

V roku 1555 sa vyostrili vzťahy medzi mestskou radou a rektorom školy. Mestská rada si uzurpovala veľké právomoci zasahovať do života školy. Rektora zaťažovala povinnosťami v mestskom volenom zbore. Vedenie mesta neprijímalo Stöckelove dobre mienené rady. Preto sa stiahol na pol roka do Kežmarku. Mal ponuku stať sa riaditeľom

školy v Košiciach. Volali ho aj do Banskej Štiavnice. No keď Bardejov sľúbil napraviť spáchané krivdy, vrátil sa do rodiska, kde pôsobil až do smrti.

Samostatnou kapitolou je jeho tvorba v oblasti hudobnej teórie, kde napísal niekoľko traktátov pre žiakov bardejovskej školy. Hudbu oceňoval ako vzácny Boží dar, krásne umenie, ktorému sa treba venovať a ho rozvíjať.

Jednou z vecí, s ktorými Stöckel na sklonku života zápasil boli pretrvávajúce povery v živote veriacich: svätenie vody, sviečok, rastlín, čarovanie, zvonenie pri búrke. Na synode v Bardejove v roku 1557 sa zišli farári a senátori Pentapolitany sa určili, ako naložiť v tejto veci – zatvoriť oltáre, odstrániť zástavy z kostolov a pod. V čase obrazoboreckých tendencií sa spoločne so svojim bratom Petrom zaslúžili o záchranu Bardejovských krídlových oltárov. Videli v nich vzácne kultúrne umelecké predmety. Aby z hľadiska duchovného nezávzdali pospolitý ľud k nesprávnemu učeniu, boli oltáre zavreté, no ponechané v kostole sv. Egídia.

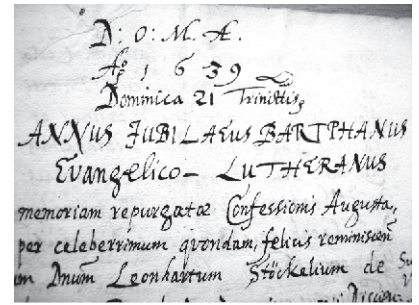
Na Veľkú noc 1560 Stöckel ešte dirigoval v kostole spevokol študentov. Pri piesni „*Salve feste dies*“ mu prišlo zle. Z choroby, ktorá sa vtedy prejavila sa už do smrti neuzdravil. Vo zvyšnom čase života ešte diktoval študentom prednášky, ale nemohol sa vrátiť k riadnej práci. V apríli 1560 sa dozvedel smutnú správu o smrti milovaného učiteľa Melanchtona. Táto správa ho dosť poznačila. O to viac sa sám začal chystať na smrť. Tešil sa, že čoskoro bude so svojim učiteľom. Zomrel v piatok pred Svätou Trojicou 7. 6. 1560. Miesto jeho hrobu nie je známe. Predpokladáme, že by mohol byť pochovaný v parkovej časti vnútorného obvodu mesta pri kostole sv. Egídia. Zomrel po 21 rokoch pôsobenia v škole v Bardejove.

O význame Stöckela pre mesto hovorí aj skutočnosť, že pri stom výročí jeho príchodu do Bardejova v roku 1639 cirkev, mesto a škola usporiadali veľkolepú oslavu. V archíve zboru sa zachoval štvorstránkový rukopisný latinský záznam z tejto slávnosti, podľa ktorého s na nej aktívne zúčastnili aj študenti gymnázia a okrem iných organizátorov aj ďalší významný Bardejovský dejateľ Zachariáš Zarewutius, tunajší fenomenálny kantor a hudobný skladateľ.

Výsledkom činnosti Leonarda Stöckela bolo výsostné postavenie Bardejova ako strediska šírenia reformácie v Hornom Uhorsku. Bardejov bol pre množstvo odtiaľ šírenej literatúry a dôkladné evanjelické učenie na škole nazvaný Slovenským či Uhorským Wittenbergom. Treba dodať, že celkom oprávnene.

Ján Velebír

Použitá literatúra: Hajduk: L. Stöckel; Veselý: Domáce cirkevná dejiny; Veselý a Hajduk: Filip Melanchton; Veselý: M. Luther; B. Krpelec: Bardejov a jeho okolie dávno a dnes, encyklopédie a pramene z archívu cirkevného zboru.

Program Roku Leonarda Stöckela

Od roku 2008 sme v presbyterstve cirkevného zboru venovali pozornosť blížiacemu sa výročiu narodenia a smrti Leonarda Stöckela. Na zhromaždenie viacerých podnetných návrhov a ich zapracovanie do uceleného programu bola ustanovená pracovná skupina. Po niekoľkých stretnutiach a rokovaníach s vedením cirkvi, vedením východného dištriktu a vedením mesta sme v presbyterstve predložili návrh na sériu podujatí, ktoré by nám priebežne počas celého roka 2010 mali pripomenúť jedno z najvýznamnejších výročí dejín evanjelikov týkajúce sa nielen nášho cirkevného zboru, ale aj celej Evanjelickej cirkvi A.V. na Slovensku. Výsledkom rokovaní a zvažovania našich možností ako aj významu výročia pre náš duchovný život je predložený program podujatí.

Je pravdou, že vážna hospodárska situácia sa podpísala pod možnosti usporiadať niektoré podujatia. No význam výročia nám nedovoľuje obísť túto príležitosť. Preto sa snažíme vykonať všetko, čo bude v našich silách. Hľadáme ochotných darcov, sponzorov. O podporu sme požiadali aj zo zahraničných zdrojov. Pripomenutie tohto výročia chápeme vo vedení zboru ako našu morálnu povinnosť a veľkú výzvu pre našu prácu. Pozývame tým aj vás všetkých, aby ste sa nechali osloviť svedectvom viery v Pána Boha, usilovnosťou, poctivým prístupom k práci a vrúcny vzťahom k domácejmu cirkevnému zboru, aké nachádzame u Bardejovského reformátora. K tomuto cieľu nám rôznym spôsobom môžu pomôcť nasledovné príležitosti:

	Dátum	Podujatie
1	11. 10. 2009	Prvé stretnutie pedagógov CZ
2	27. 12. 2009	Stretnutie spevokolov CZ
3	I-VI 2010	Čítanie Veľkého katechizmu na večerných SB
4	10. 1. 2010	Prednáška: Načo sú evanjelikom prikázania (T. Gulán BŠ Mt)
5	21. 3. 2010	Druhé stretnutie pedagógov CZ
6	23. 3. 2010	Prednáška na stretnutí Pedagógov v Košiciach
7	17.-18. 4. 2010	Návšteva v Nemecku vo Wittenbergu
8	30. 5. 2010	Večer slova a hudby Bélu Kellera
9	6. 6. 2010	Vystúpenie spevokolu Ichthys z EBF UK Bratislava
10	6. 6. 2010	Stretnutie podnikateľov a vedúcich pracovníkov CZ
11	V 2010	Vydanie tematického čísla zborového časopisu Bard. Prameň
12	13. 6. 2010	Prvé slávnostné služby Božie
13	VI-VII 2010	Filmové nedele v Amfiteátri
14	VII-XI 2010	Séria článkov k téme v EPST
15	IX 2010	Vydanie tematického čísla zborového časopisu Bard. Prameň
16	IX 2010	Vyhlásenie výtvarnej a literárnej súťaže
17	IX 2010	Vyhlásenie súťaže ppt. Prezentácií o cirkevnom zbere
18	15.-18. 9. 2010	Zájazd: Po stopách L. Stöckela (Wittenberg a i.)
19	26. 9. 2010	Slávnostný koncert v ev. kostole
20	7.-8. 10. 2010	Vedecká konferencia
21	7. 10. 2010	Koncert v Bazilike sv. Egídia
22	7.-8. 10. 2010	Študentská konferencia
23	31. 10. 2010	Druhé slávnostné služby Božie (STV)
24	31. 10. 2010	Výstava: Súčasná sakrálna architektúra
25	31. 10. 2010	Prezentácia publikácií o Stöcklovi / Veľký katechizmus
26	14. 11. 2010	Tretie stretnutie pedagógov
27	XII 2010	Stretnutie spevokolov CZ

Jubilejná pohľadnica

Pri príležitosti Roku L. Stöckela vydal cirkevný zbor pamätnú jubilejnú pohľadnicu. Jej predná obrázková časť zachytáva tri objekty charakterizujúce tohoročné jubileum.

Evanjelický kostol Sv. Cyrila a Metoda síce bol postavený necelých 300 rokov po narodení Leonarda Stöckela, no každopádne pre dnešných návštevníkov a obyvateľov mesta je neodmysliteľným symbolom prítomnosti našej cirkvi v tomto prostredí.

Pamätná tabuľa je umiestnená na Radničnom námestí v Bardejove na dome, v ktorom Stöckel žil ako rektor humanistického gymnázia do svojej smrti v roku 1560.

Budova humanistického gymnázia je dnes známa ako Katolícky kruh a je súčasťou komplexu cirkevných budov rímsko katolíckej cirkvi v Bardejove (Basilika sv. Egídia, Katolícky kruh, farský úrad).

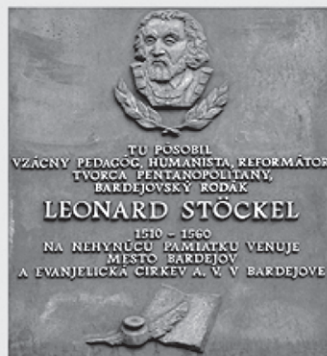
Informačnú a dekoratívnu funkciu plnia ďalšie časti lícovej strany pohľadnice, ktoré pripomínajú letopočty narodenia a smrti reformátora. Erb mesta patrí k hlavným identifikačným mestským symbolom, a preto nechýba ani na pohľadnici.

Pohľadnica je k dispozícii v kostole, na farskom úrade alebo v predajni v Auditoriu. Prvýkrát bola oficiálne predstavená na slávnostných službách Božích 13. 6. 2010. Predpremiéru mala ako pozornosť cirkevného zboru pre konfirmandov tohto jubilejného roku.

LEONARD STÖCKEL

1510 - 1560

BARDEJOV

V rodisku reformácie

450 rokov od úmrtia F. Melanchtona - spomienkové slávnosti vo Wittenbergu

19. apríla 2010 uplynulo 450 rokov od úmrtia Filipa Melanchtona – Učiteľa Nemecka (Preceptor Germanie). Tento druhý najvýznamnejší muž nemeckej reformácie a najbližší spolupracovník Luthera sa stal ozdobou Wittenbergu a pravou rukou reformátora predovšetkým pri formulovaní vieroučných právd učeným, teologickým a filozofickým spôsobom na najvyššej úrovni tej doby.

Pri príležitosti 450. výročia Melanchtonovho úmrtia sa vo Wittenbergu konali spomienkové slávnosti, na ktoré sa vybrala aj malá delegácia z Bardejova v zložení J. Mišák, J. Fořta a J. Velebír. Na túto cestu sme sa vyberali s viacerými cieľmi:

- hľadať vo Wittenbergu kontakty na ľudí, ktorí by mohli byť prínosom pre pripomenutie si nášho výročia: 500 rokov od narodenia Leonarda Stöckela
- pripraviť podmienky pre vzdelávacie a poznávacie zájazdy našich spoluveriacich do dejiska reformácie
- vyhľadať kontakty na inštitúcie, ktoré by nám pomohli realizovať projekt „Múzeum Leonarda Stöckela v Bardejove“
- pozdraviť cirkevný zbor vo Wittenbergu pri slávnostných službách Božích.

S Božou pomocou sa nám viac alebo menej podarilo naplniť všetky tieto zámery. S výsledkami našej cesty preto radi oboznámime aj čitateľov Bardejovského Prameňa.

Piatok:

Naša cesta začala v piatok ráno. Po v celku bezproblémovej jazde sme popoludní dorazili do Wittenbergu. Ubytovanie a program nám pomohla zabezpečiť pracovníčka biskupského úradu vo Wittenbergu, sestra Adelheid Ebel. Ona bola aj sprostredkovateľom viacerých stretnutí a predstavila nás zaujímavým a z nášho pohľadu dôležitým ľudom v meste.

Hneď večer pri prvej obhliadke mesta sme navštívili zámocký kostol. Na jeho dverách boli pripevnené Lutherove výpovede proti odpustkom, v jeho priestoroch sú pochovaní

Luther aj Melanchton. Z toho dôvodu sa práve v tomto kostole v nedeľu 18. 4. 2010 konali televízne služby Božie pri príležitosti 450 rokov Melanchtonovej smrti.

Vo večerných hodinách sa konalo slávnostné otvorenie výstavy: „Nové poklady pre Melanchtona“ v Melanchtonovom dome. Počas tohto večera nám sestra Ebel sprostredkovala stretnutie s Dr. Martinom Treuom, riaditeľom Nadácie Lutherových pamätných miest v Sasku Anhaltsku. Dr. Treu je riaditeľ múzeí s tematikou reformácie v tejto spolkovej krajine. V rozhovore o našich plánoch vytvoriť múzeum Leonarda Stöckela v Bardejove nám ponúkol podporu v podobe prístupu k materiálom, ktoré sú k dispozícii v Nemecku. Previedol nás osobne celým múzeom a na konkrétnych príkladoch v novovytvorenej expozícii poukázal na najnovšie trendy pri vytváraní výstav. Upozornil nás aj na pre nás dôležité informácie o študentoch z Uhorska, na ktorých dodnes vo Wittenbergu nezabúdajú.

Druhým dôležitým stretnutím tohto večera bolo stretnutie s bratom farárom Hansom Kaschom. Vo Wittenbergu pôsobí z poverenia Svetového luteránskeho zväzu (SLZ) ako riaditeľ centra SLZ. Hlavnou náplňou jeho práce je koordinovať podujatia organizované v súvislosti s blížiacim sa výročím 500 rokov od začiatku reformácie.

Sobota:

Na sobotné dopoludnie sme mali vopred dohodované stretnutie s farárom miestneho evanjelického cirkevného zboru br. Volkmanom. Brat farár nás na úvod previedol priestormi najstaršej evanjelickej fary na svete. Prvým evanjelickým farárom tu bol tretí muž reformácie farár Johannes Bugenhagen.

Brat farár Volkman nás uviedol do súvislostí, v akých pôsobí tunajší cirkevný zbor. V mestečku, ktoré má viac ako 46.000 obyvateľov pôsobia dva evanjelické cirkevné zbory. Veľký mestský zbor má približne 4.000 členov. Stretáva sa v mestskom kostole a jeho farárom je br. Volkman. Menší zámocký zbor sa stretáva v zámockom kostole (má okolo 150 členov) a vznikol po druhej svetovej vojne a nástupe socializmu v bývalej NDR. V tom čase kostoly, ktoré neslúžili na služby Božie v cirkevných zboroch boli cirkvi odobraté a použité na iné účely. Preto cirkev operatívne oddelila časť obyvateľov mesta a vytvorila malý samostatný cirkevný zbor, čím zachránila pre cirkev miesto pamätne pre všetkých luteránov. Farárom tohto menšieho zboru je regionálny biskup Siegfried Kasparick.

S bratom farárom Volkmanom sme hovorili o možnosti pozdraviť účastníkov služieb Božích v nedeľu dopoludnia, oboznámili sme ho s plánmi na konanie osláv Leonarda Stöckela v Bardejove a pozvali sme delegáciu veriacich z Wittenbergu na služby Božie 13. júna 2010. Poprosili sme ho aj o sprostredkovanie kontaktov na Gymnázium Luthera a Melanchtona, ktorého študentov by sme radi privítali ako aktívnych účastníkov študentskej konferencie pripravovanej na október tohto roku v Bardejove.

Sobotňajšie popoludnie mal pre nás vyhradené riaditeľ

Centra SLZ H. Kausch. Pozval nás do priestoru pod námestím, kde v rámci existujúceho mestského parku pripravuje SLZ záhradu Martina Luthera. Zámerom tejto aktivity je vysadiť do roku 2017 v tomto parku a na ďalších miestach Wittenbergu 500 stromov, ktoré by symbolizovali 500 rokov od reformácie. Každý strom má sadiť predstaviteľ niektorej evanjelickej luteránskej cirkvi z Nemecka alebo zo sveta a zároveň sa má zaviazat', že vo svojej domovine rovnako vysadia pamätný strom. Takýmto spôsobom sa má symbolizovať duchovné spojenie medzi Wittenbergom a všetkými miestami, kam učenie M. Luthera v priebehu stáročí zapustilo korene. Táto myšlienka sa nám veľmi zapáčila.. Hneď sme rozvíjali svoje predstavy o tom, kde a ako by sme strom reformácie mohli zasadiť u nás, v slovenskom Wittenbergu. O tejto aktivite určite budeme hovoriť s bratom generálnym biskupom aj predstaviteľmi mesta. Nesie v sebe dôležité posolstvo, ktorého nositeľmi by sme radi boli aj my, dedičia reformácie v Bardejove.

Brat Kausch pripomenul aj ponuku pre farárov zo Slovenska zúčastniť sa pravidelných vzdelávacích seminárov, ktoré v rámci príprav výročia reformácie organizuje Svetový luteránsky zväz vo Wittenbergu.

Popoludnie sme strávili prehliadkou mestského kostola s podrobným výkladom o stopách F. Melanchtona v tomto chráme. Ďalší čas sme využili na návštevu Lutherhausu, múzea reformácie v dome, kde do smrti žil Martin Luther so svojou manželkou Katarínou. Tieto prehliadky nám poskytli mnoho podnetov a informácií pre zamýšľané vzdelávacie zájazdy.

Vo večerných hodinách sme prijali pozvanie a zvláštne podujatie pripravené opäť v Melanchtonovom dome. Formou záhradného divadelného predstavenia boli účastníkom priblížené posledné okamihy života F. Melanchtona. Stretnutia podobného charakteru by veľmi ožili dosiaľ nevyužitú a schátralú priestory dvora Gründlovského domu, v ktorom by sme radi zriadili zamýšľané múzeum.

Nedeľa:

Služby Božie v mestskom chráme sa začínali o 10.00. Z ponuky dvoch bohoslužobných stretnutí vo Wittenbergu sme si vybrali práve toto, nakoľko pri televíznych službách Božích by sme mali možnosť byť len ich účastníkmi. Naším zámerom však bolo aj predniesť

pozdravné slovo domácemu cirkevnému zboru. Takýto priestor sa nám ponúkal v mestskom kostole. Slávnostným kazateľom bol biskup Fischer z Bádenskej zemskej cirkvi, z miesta blízkeho rodisku Melanchtona. Po jeho kázni sme dostali priestor na prednesenie nášho pozdravu. Po službách Božích sa pri našej delegácii zastavili viacerí účastníci služieb Božích i s bratom biskupom, ktorý bol kazateľom. Mali sme možnosť priblížiť im okolnosti našej návštevy a zopakovať pozvanie do Bardejova.

Zľava: J. Folta, br. biskup Fischer, J. Velebír, br. farár Volkmann, J. Mišák

Záverom

Počas celého pobytu vo Wittenbergu sme boli sprevádzaní srdečným priateľským prijatím zo strany domácich veriacich. Meno Leonarda Stöckela pre nich bolo dostatočne zaujímavou vizitkou, na ktorú vo Wittenbergu živo reagovali.

Náš pobyt v rodisku reformácie nám pripomenul vážnosť Božieho diela, ktoré sa tam rodilo pred 500 rokmi. Uvedomovali sme si, ako Božie slovo pôsobilo zmeny v konkrétnych životoch, vystavovalo ľudí konfrontácii s autoritami sveta, kladlo im otázky, na ktoré reformátori hľadali odpovede opäť v Biblii. Sme vďační Pánu Bohu za to, že dielo viery očistil. Sme vďační za ľudí, ako Luther, Melanchton, Bugenhagen, Stöckel a ďalší, ktorých mená sú dodnes viditeľne vystavené ako vážna výzva na domoch vo Wittenergu. Z tejto cesty sme si okrem viacerých praktických skúseností a dobrých podnetov priniesli aj duchovné povzbudenie, aby sme v Božom diele neochabovali, ale nechali sa viesť mocou Božieho slova aj my, dnešní potomkovia veľkých osobností minulosti.

Život a dielo Leonarda Stöckela sú pre nás v tomto smere veľkou výzvou. Preto im chceme venovať potrebnú pozornosť. K tomu pozývame aj vás ostatných členov zboru. Po stopách Leonarda Stöckela nechceme kráčať len tým, že budeme chodiť na pamätné miesta jeho života. Chceme sa učiť jeho spôsobu viery, spôsobu vyučovania Božieho slova, spôsobu kresťanského života. V ňom sa jeho kresťanská viera prejavila vysokou mravnosťou, vzdelanosťou a ľudskými hodnotami. Nie náhodou po svojom blízkom priateľovi a učiteľovi zdedil aj upravený titul: Preceptor Hungarie – Veľký učiteľ Uhorska.

J. Velebír, J. Mišák, J. Folta

Konfirmácia

- vstup do života či rozlúčka s cirkvou?

Každý rok sme svedkami slávnosti, pri ktorej vrcholí dvojročné vyučovanie mladých členov cirkevného zboru. Skúsenosti s vyučovaním a slávnosťou konfirmácie sú rôzne. V našom cirkevnom zbore však s vďakou voči Pánu Bohu musíme povedať, že tento spôsob prípravy mládeže na zodpovedné dospelé kresťanské putovanie životom prináša svoje ovocie.

Aké dôležité je správne vychovať a učiť mladú generáciu si uvedomujeme zvlášť vtedy, keď si všimneme, že počet konfirmandov z niekdajších 70 až 80 klesol na priemerne 40 do roka. Nie preto, že by naše rodiny odmietali svoje deti nechať vyučovať. Problém je v tom, že veľa mladých ľudí žije životom slobodných, bez partnerských vzťahov; bez manželstiev potom neprichádzajú ani deti a v tých manželstvách, ktoré máme je detí menej, ako v minulosti. O to viac nám záleží na každom jednom mladom človeku, ktorého máme v cirkevnom zbore.

Som rád, že starostlivosť o konfirmandov neleží len na farárových pleciach. Som vďačný každému spomedzi ďalších členov zboru, ktorí sú ochotní nájsť si čas, aby prišli pomôcť pri vyučovaní, pri skúšaní naučenej látky, pri písaní testov, pri trávení voľného času cez prestávky, medzi vyučovaním. Som vďačný za príspevky dospelých v podobe rozprávania o ich práci v zbore, ktorými dopĺňame vyučovanie počas druhého ročníka. Úplne nevyhnutná je

spolupráca rodičov. Záujem otca a mamy o priebeh prípravy sa okamžite odrazí na prístupe konfirmanda a to tak v správaní, ako aj vo vedomostiach. Vďaka rodičom, ktorí svoje deti privádzali aj pred konfirmačným vyučovaním na detskú besiedku sa ich deti oveľa lepšie orientujú vo vyučovaných vedomostiach.

Výsledkom spoločnej snahy sú napokon skúsenosti, aké sme mali po konfirmačnej víkendovke alebo po samotnej konfirmácii. Sú to vyznania konfirmandov o tom, že pri vyučovaní prežili krásne chvíle. Vyznania, že im bude chýbať spoločenstvo so spolužiakmi. Mnohým však nechýba. To preto, lebo už pred konfirmáciou a celkom samozrejme aj po konfirmácii svoje spoločenstvo majú na stretnutiach dorastu. Na prvom klube dorastu po konfirmácii bolo 70 dorastencov. Veľká časť z nich boli konfirmandi.

Viem, že to ešte neznamená definitívny úspech. Je to však dôvod na veľkú vďaku voči Pánu Bohu, že pracuje v srdciach našich mladých. Aj dôvod na vďaku za spolupracovníkov, ktorí sa im venujú. Je to i záväzok, aby sme s týmito mladými ráтали vo svojom duchovnom živote v rodinách i v zbore. Raz, a to bude čo nevidieť, sa budú mať postaviť na miesta svojich rodičov v službe, v zodpovednosti za nesenie evanjelia. Buďme im v tom správnym vzorom. Modlime sa za nich. Nasledujeme s nimi Krista

Perličky z konfirmačných testov

O tohoročných konfirmandoch treba povedať, že sa im podarilo veľmi dobre zvládnuť finále ich vyučovania. Zvlášť dobre dopadol písomný test. 25 z 39 vyučovaných dosiahlo viac ako 90 % bodov a štyri konfirmandky mali 100% bodový zisk. Napriek tomu sa v testoch (najmä cvičných na víkendovke) objavilo aj zopár milých chybičiek:

Viditeľné znamenie pri krste je voda a víno.

Aké spôsoby krstu poznáme: Pokvapkaním ...

Kedy Ježiš ustanovil Večeru Pánovu? – Keď jedol s učeníkmi vianočného baránka.

Vymenuj divy Pána Ježiša: ochrnutá babka; uzdravenie tej, čo dačo s nohami mala; Ježiš vrátil ucho; bohaté sýtenie rýb, uzdravenie človeka s vyschnutou kožou, utešenie búrky,

Vymenuj podobenstvá: o schovanej ovci; o dome z piesku; Milosrdná Samaritánka; o márnotrappnom synovi;

Aké sviatky máme v cirkevnom roku? : Vianočné, veľkonočné a Veľkodušné; Advent, Veľká noc, Duchovný sviatok; sviatok prác; krstenie chrámu; sviatosť vysvätenia chrámu...

Hriech je – prerušenie Božieho zákona.

Ježiš nás naučil modlitbu: Otče náš každodenný ...

Pretože druháčkych preklepov bolo skutočne málo, pomohli sme si aj niekoľkými z prváčkych písomiiek.

Misijný výlet do Srbska

„Pozdravujú vás cirkevné zbory Ázie; pozdravujú vás mnohokrát v Pánu Akvila a Priska, i cirkevný zbor v ich dome. Pozdravujú vás všetci bratia...“ (1 Kor 16;19-20a)

Tak ako v Pavlových časoch, keď misionári chodili medzi jednotlivými zbormi, prinášali pozdravy, povzbudenie a podporu rôzneho rázu, aj dnes, v čase, keď je po celom svete oveľa viac cirkevných zborov, má takáto komunikácia medzi zbormi význam.

Organizácia Athletes in Action, (Atléti v akcii - AiA) spolupracovala v priebehu posledných dvoch rokov na viacerých podujatiach so slovenskými kresťanmi v Srbsku. Atléti v akcii sú ľudia, ktorí nesú evanjelium Pána Ježiša prostredníctvom športu. K ďalšej spolupráci, v podobe zimného víkendového tábora, pozvali aj náš zbor v Bardejove. Traja z nášho zboru, konkrétne Peter Eštok, Ivana Skoncová a Marek Hrivňák sme sa zúčastnili misijného výletu do Srbska, ktorý sa konal od 14. do 17. januára v mestečku Stará Pazova vo Vojvodine.

Po prípravnom popoludní v Svätom Jure a modlitbách za celý výlet aj za jednotu tímu, ktorý sa v takomto zložení stretol po prvýkrát, sa vo štvrtok ráno vybral šesťčlenný tím na cestu. Už po hodine a pol sme však museli zastaviť na maďarskej čerpacej stanici a vyložiť celý náklad s osobnou batožinou aj vecami na tábor, pretože sa niečo v aute pokazilo. Keď sme videli množstvo vytečenej nafty, nebolo nám všetko jedno. V dôvere, že Pán Boh nás má v rukách a s modlitbou za múdrosť pre šoféra sme očakávali, ako sa veci vyvinú ďalej. Vyvinuli sa veľmi dobre, lebo asi po hodine sme už opäť boli na ceste a v bezpečí sme došli až do Starej Pazovy. Tu sme boli ubytovaní a mohli sme zakúsiť obrovskú pohostinnosť tamojších domácich.

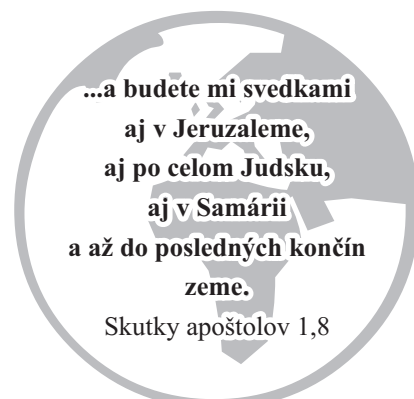
Slovenský evanjelický zbor v Starej Pazove má okolo 2300 oficiálnych členov. Hlavné služby božie navštevuje väčšinou okolo 120- 180 ľudí. Okrem zborového farára Igora Feldyho a jeho manželky, ktorá má na starosti ešte jeden zbor v neďalekom Chorvátsku, s prácou v zbere pomáha aj misionárka detskej misie Katka Hricová. Práve Katka mala zo srbskej strany na starosti aj náš zimný víkendový tábor. Vznikol ako odpoveď na potrebu vyjadrenú biblickým slovom „Žatvy je síce mnoho, ale pracovníkov málo“ (Mt 9,37). V zbere veľmi chýba niekto, kto by sa mohol viac venovať dorastu a mládeži. Ako mnoho je žatvy sme sa mohli presvedčiť hneď prvý večer, keď sme očakávali 30, maximálne 50 detí a dorastencov na program, no prišlo ich viac ako 70. V priebehu piatich minút sme preto museli zmeniť program - vymeniť hry a prispôbiť aktivity v skupinkách danému počtu - lebo ani miestnosť, ani my, ani dorastenci by to ináč nezvládli. Aj v tom sme vnímali Božie vedenie a tak to bol nakoniec podarený a pekný večer. Hrali sme niekoľko hier na zoznámenie, predstavili a rozprávali sme o téme tábora – „Križovatky“. Napokon sme sa v skupinkách s dorastencami rozprávali o sebe navzájom, o križovatkách v našich životoch a o vzťahu s Bohom, ktorý môžeme mať prostredníctvom Pána Ježiša Krista.

Ďalší deň sme poučení prvým večerom pripravili tri stanoviská s rôznym programom – športovým aj duchovným. S deťmi a mladšími dorastencami, rozdelenými v troch skupinách, sme ich postupne absolvovali. Pre starších dorastencov sme mali pripravený večer s hrami, slovom a skupinkami. Tu sme sa opäť mohli zdieľať o živote a viere a povzbudzovať ich k životu s Pánom Ježišom.

Posledný deň nášho tábora, nedeľu, sme sa zúčastnili evanjelických služieb Božích, kde sme odovzdali pozdravy zo Slovenska a zároveň prijali pozdravy späť. Spolu s deťmi a dorastencami sme vystúpili s piesňou a slovom o tom, „Aké dobré a milé je to, keď bratia spolu bývajú“. Poobede sme mali posledné stretnutie s hrami a piesňami, po ktorom sme vyhodnotili tábor, a verím, že obojstranne povzbudení, sme sa rozlúčili a vybrali na cestu späť.

S dorastencami aj dospelými v zbere sme naďalej v kontakte prostredníctvom internetu. Modlíme sa za to, aby Pán Boh rozhodoval svoju prácu v Pazovskom zbere a aby tam vzbudil pracovníkov, ktorí sa budú starať o Jeho žatvu. Pozývame aj vás k modlitbám za ľudí v zbere v Starej Pazovej. Tiež za to, aby sme ako Bardejovský zbor vedeli rozpoznať otvorené dvere k prípadnej spolupráci. Veríme, že už čoskoro sa vám dostane pozvanie k stretnutiu pri fotografiách a zážitkoch, ktoré sme tam zažili i návrhoch k vhodnej misijnej pomoci, ktoré vám radi predstavíme na niektorej z večerní alebo Biblickej hodine.

Marek Hrivňák, Ivka Skoncová, Peter Eštok

Čo nového na Vyšnej Voli?

Spýtali sme sa sestry kurátorky, brata kurátora, brata kantora a ďalších členov presbyterstva:

Čomu venujete na Vyšnej Voli pozornosť v posledných mesiacoch?

Vo Vyšnej Voli sa v posledných mesiacoch venujeme čítaným službám Božím, čo je v momentálnej ťažkej situácii cirkevného zboru, jediným riešením ako ostať v kontakte s Pánom Bohom a pomôcť bratovi farárovi. Nemôže byť sám na štyroch miestach naraz. Okrem iných povinností sa brat Janko Guľa venuje dorastu, je to 8 až 10 chlapcov, ktorí sa schádzajú každú sobotu a snažia sa „zladit“ v hudobnej skupine. Nášmu Jankovi Guľovi, kantorovi vo Vyšnej Voli, sme vďační za jeho nápad, vytvoriť hudobnú skupinu. Na začiatku mali gitaru, klávesy, ale nebol priestor, kde by sa mohli stretávať a skúšať. Ponúkol sa brat kurátor a chlapci majú skúšobňu. Pozhánali si aj ďalšie hudobné nástroje a pár ochotných ľudí, ktorí pomáhajú. Pevná viera a sila od Boha, ktorý vidí ich snahu, im dodáva odvahu pokračovať.

Chlapci sa stretávajú aj na opekačkách, alebo inak pri hrách v prírode... Spoznávajú Boha z podľa publikácie KNIHA ZÁZRAKOV, ktorá zaujímavým spôsobom rozpráva a približuje mladým ľuďom Pána Boha. Chlapci sú motivovaní možnosťou vystúpiť na službách Božích, pri rôznych slávnostných príležitostiach.

Akým spôsobom pracujete s dorastencami?

V posledných mesiacoch venujeme pozornosť práci s dorastencami. Nemáme veľké úspechy. Dorastencov so záujmom o duchovnú stránku života je stále menej. Ale tešíme sa aj z toho mála... Skúšali sme rôzne cesty ako sa k týmto ľuďom priblížiť. Ale vymoženosti dnešnej doby, mobily, internet, digitálne TV ponúkajú lacné využitie voľného času. Stačí si zapnúť PC, Digitálna TV a zábava sa vám prihovorí s vášho monitora v detskej izbe. Nemusíte chodiť do spoločenstva, medzi priateľov, priatelia prídu prostredníctvom

techniky k vám. Dnes sú k dispozícii aj rôzne texty z biblie, modlitby... všetko čo potrebujete, nájdete v domácom pohodlí. Stačí ak si kliknete na webovú stránku a ste on line.

Čo plánujete v najbližšej dobe nového?

Veľmi radi by sme pokračovali v stretnutiach žien. Chceme začať tento rok po prvýkrát napiecť vianočné oplátky aspoň pre našu filiú. Snažíme sa šetriť na zborovú miestnosť, na prístavbu, v ktorej by bolo miesto pre vzdelávacie stretnutia pre dospelých, mládež a dorast. Dôležité sú hygienické zariadenia pre kostol a zborové stretnutia, čo dnes patrí k štandardnému vybaveniu kostolov.

Myšlienka na záver:

Rodičia, skúste sa viac zaujímať o svoje nedospelé deti ,kde a ako trávia svoj voľný čas. Skúsme ich aj po konfirmácii nasmerovať do skupiniek na modlitby, spev, dorast, k svojim rovesníkom, ktorí majú záujem budovať a hľadať zmysel života v duchovných veciach a spoznávať Boha, ktorý má stále čo ponúknuť aj v dnešnej modernej dobe.

**Ked' chceš,
aby iní znášali Tvoje
nedostatky,
ochotne znášaj
nedostatky iných.**

Don Bosco

Lukavica buduje

Keď ideme hlavnou cestou cez Lukavicu, nemôžeme si nevšimnúť práce, ktoré sa už niekoľko mesiacov konajú na budove kultúrneho domu. Pretože Lukavica je prevažne evanjelická obec a v kultúrnom dome sa odohralo každý rok viacero podujatí, spýtali sme sa sestry starostky Aleny Voľanskej na to, aké nové možnosti budú poskytovať upravené priestory kultúrneho domu.

Priestory kultúrneho domu si pamätáme z divadelných predstavení našich mládežníkov, z konania evanjelizácií Pro Christ a samozrejme zo zvyčajných posezení pri pohreboch. Čo nového prinesie rekonštrukcia vašej budovy pre služby spoluveriacim a spoluobčanom?

Rekonštrukcia v prvom rade pre našich občanov znamená zvedavosť, nabúranie stereotypu v obci a potom krásny reprezentačný priestor pre každého jedného z nás. Nechcela by som aby sála kultúrneho domu slúžila prevažne len na kary po pohrebe ako to bolo posledné roky hoci aj to patrí k životu. Chcela by som, aby sa naši mladomanželia znova sobášili a veselili u nás doma a boli nato hrdí.

Budova prešla kompletnou rekonštrukciou, pri ktorej boli použité najnovšie technológie a stavebné materiály. V interiéri sme mysleli na každý detail, dali sme do stropov nainštalovať potrebné káble na ozvučenie a osvetlenie, aby sme aj naďalej mohli po dokončení pokračovať v divadelných predstaveniach, evanjelizáciach a v iných projektoch, ktoré život prinesie.

Na prízemí sme v zadnej časti kultúrneho domu prerobili nevyužitý priestor a zriadili sme tam krásnu novú posilňovňu, kde môžu naši občania aktívne tráviť voľný čas. Aj tvár dediny sa za posledné roky zmenila a nároky ľudí sa menia aj na dedinách.

Som vďačná Pánu Bohu, že žehná našej obci a robíme veci, o ktorých bude rozprávať jedná generácia. Kultúrny dom je len jedná viditeľná stavba. No v roku 2008 sme po 52 rokoch z časti opravili základnú školu, vymenili sme 60 ročnú strechu na materskej škole, po 30 rokoch sme vymenili obecný rozhlas a iné drobné práce. Tu pri nás sa potvrdili slová, že u Boha nie je nič nemožné.

Aké nové možnosti spolupráce vidíte v najbližšej budúcnosti?

Nové možnosti spolupráce vidím pre cirkvi v podávaní projektov, ktoré teraz treba využiť. Som v pracovnej skupine, ktorá vznikla v CZ, kde pracujeme na tom ako a odkiaľ čerpať peniaze potrebné pre práce v cirkvi.

V novembri sa končí volebné obdobie. Aké plány máte do budúcnosti?

Moje plány sú znova sa pokúsiť kandidovať za starostku obce. Chcela by som sa zamerať popri iných plánoch

aj nato, aby naši mladí ľudia mali kde u nás bývať, chceli ostať v obci a boli hrdí na svoju dedinku.

Tie štyri roky ubehli ako voda a ani som sa nenazdala a je potrebné vydať počet zo svojej práce pre našich občanov a voličov. Do funkcie starostky som nastúpila 31. 12. 2006. Mala som 33 rokov veľa plánov a optimizmu a vieru v dobro ľudí. Aj tu má Pán Boh dobre vyškolicil a obrúsil. V začiatkoch som si neraz poplakala a myslela som, že to nezvládnem. Obec bola v exekúcii, dlhov viac ako obec unesie a očakávania ľudí veľké. Len viera v Pána Boha ma držala. Vtedy ma rodina a hlavne manžel povzbudzoval, utešoval, aby som sa nevzdávala, že kráčať po Božej

cesty nie je ľahké, a preto som tam ja, lebo si ma on vybral a bude mi pomáhať. Modlila som sa a prosila Pána Boha o pomoc nielen ja, ale aj ľudia a mládež našej obce. Požehnaním bolo to, že keď som začala klopať na dvere a vybavovať veci, ľudia mali otvorené srdce a boli ochotní si ma vypočuť, poradiť, pomôcť. Pán Boh vypočul naše modlitby a dal 100 násobne viac ako sme žiadali.

S veľkou pokorou chcem povedať, že som Pánu Bohu vďačná, že si ma vybral, povolal a postavil do takej služby pre Neho a pre ľudí. Práca starostu si vyžaduje celého človeka. Vždy som sa modlila za prácu, ktorá by mi prinášala radosť a ma bavila a to som aj dostala.

Ev. kostol v Lukavici, ku ktorému plánujú v tomto roku pristaviť prístrešok nad schodište so zábradlím.

Staviame Boží chrám

Rokytov

Myšlienka výstavby chrámu Božieho v Rokytove rezonovala už v srdciach našich starých otcov. Vzhľadom na vtedajšiu dobu bolo ťažké zhmotniť myšlienky a sny do reálnych podôb.

No časy sa menia, niekedy k horšiemu a niekedy, čo platí aj pre nás, k lepšiemu. Prvým reálnym krokom v duchu otcovských a starootcovských snov bolo zasadnutie dcérocirkevného presbyterstva v roku 1997, kde sa rozhodlo o začatí zbierky na nový chrám Boží. V tej dobe bola stanovená výška príspevkov vo výške 50 Sk na dospelého člena cirkvi a 25 Sk na dieťa mesačne.

Aj keď doba bola ťažká, veriaci v dcérocirkvi sa stretávali k slovu Božiemu v rodinnom dome rodiny Pangrácovej-Zdolinskej a neskôr až do súčasnosti v rodinnom dome rodiny Baranovej. Oba tieto rodinné domy boli upravené na modlitebne.

Po desiatich rokoch pravidelnej mesačnej zbierky sa rozhodli členovia dcérocirkvi urobiť radikálny krok, a to začať so samotnou výstavbou chrámu Božieho. Prv, než sme začali kopať základy, čakala nás ešte jedna milá úloha: 24. júna 2007 sme slávnostne položili základný kameň. Teraz nám už nič nestálo v ceste so začatím výstavby.

Ing. arch. Marián Ferjo zhmotnil naše predstavy na papieri a 8. marca 2008 po satelitnom zameraní obvodov kostola a po poďakovaní Bohu za doterajšiu ochranu a milosť sa zeme dotkli prvé lopaty a rýle nasledované aj prvými kvapkami potu. Tým sa oficiálne začala výstavba chrámu Božieho v Rokytove.

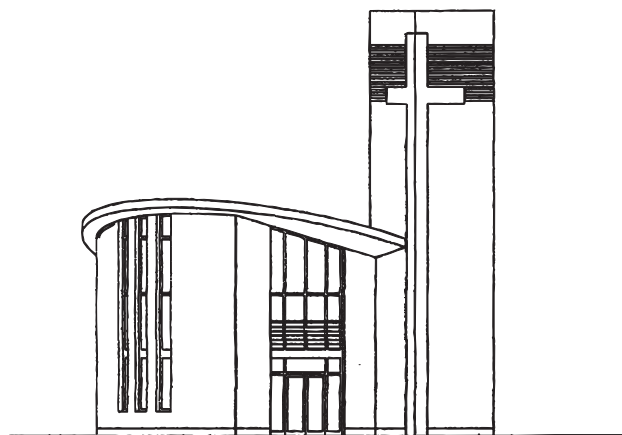
Z technickej správy o kostole vyberáme základné údaje: Kostol je elipsovitého pôdorysu (18 m dĺžka, 15 m šírka, 8 m výška) s pričlenenou 15 metrov vysokou hranatou vežou. Vnútro kostola tvorí bohoslužobný priestor, ktorý je sklenenou posuvnou stenou prepojený so zborovou miestnosťou. V chráme nechýba chór, sakristia, sociálne zariadenia a malá skladová miestnosť. Kapacita kostola je 220 duší.

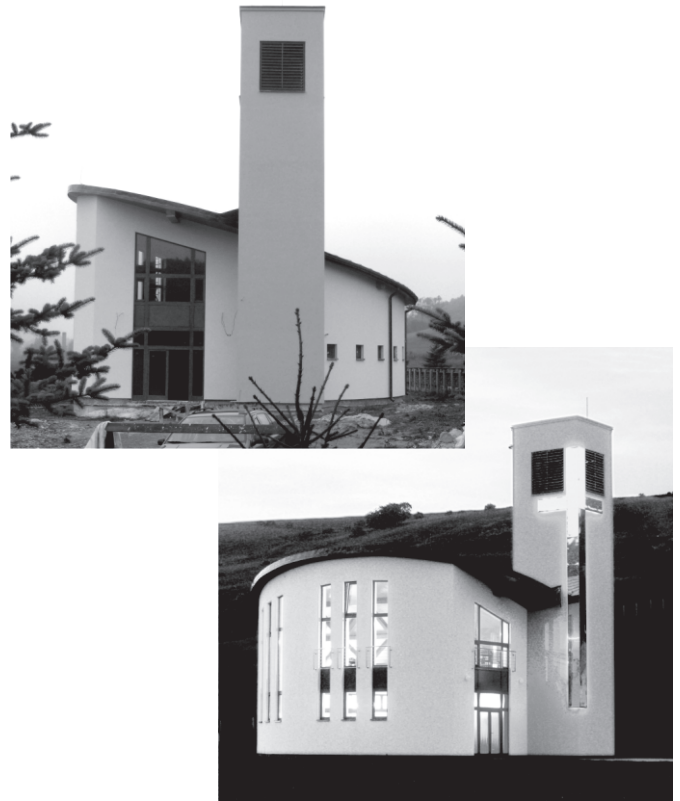
Ako už bolo spomenuté, 8. marca 2008 sme začali s výkopovými prácami. Čo spomenuté nebolo je, že na našu veľkú radosť sa výkopových prác zúčastnilo cez 40 párov pracovných rúk a je to priam neuveriteľné, ale aj 40 párov nôh, kde najmladší, aktívne sa zúčastnený člen našej dcérocirkvi, mal 6 a najstarší 79 rokov. Na dnešnú dobu je tiež zaujímavé, že celé základy boli vykopané ručne len za pomoci krompáčov a lopát a to za necelých 5 dní.

Aj pri betónovaní základov boli v hojnom počte zastúpení aj naši najmladší členovia. S obdivom zo strany starších a často aj napomínaním sa lopotili aj štyria s jedným väčším kameňom, ktorý sa snažili vhodiť do základov. Po zatuhnutí základov a zhutnení vnútornej časti kostola sa vybetónovala základová doska.

21. apríla sa nám úspešne podarilo osadiť prvé tehly a hneď vznikli aj prvé pochybnosti, či sme nezabudli kúpiť s vodováhou aj bublinku: „kto to kedy videl, z hranatých tehál vymurovať oblúk?“ No pre šikovných murárov s Božou pomocou nie je nemožné nič. Ako dni plynuli, múry kostola a veže rástli až začali nadobúdať svoj finálny tvar. Medzitým sme vybetónovali druhú betónovú platňu, chór a už nám neostávalo nič iné, len začať s osádzovaním krokiev a postupným osádzaním plechu na strechu. 21. novembra 2008 sme ukončili práce určené na rok 2008 s tým, že celá stavba bola zastrešená. Aj tu je isté, že nad nami stále bola ochranná ruka Božia, lebo deň po ukončení strechy napadlo 10 cm snehu.

V adventný čas sme si všetci dali pracovný pokoj. No od začiatku roku 2009 nás neodradili ani mínusové teploty a práce na kostole sa opäť začali. Ako prvé v novom roku sa začalo so zatepľovaním strechy a osádzaním okien a dverí. Po ukončení stolárskych prác (osadení okien a dverí) sa vnútri v kostole rozhučali stroje na nanášanie vnútorných

omietok. A keď už vonku bolo teplejšie, stroje z vnútra sa presťahovali von a páni majstri sa pustili do vonkajších omietok. Teplé dni neprilákali len sťahovavých vtákov, ale aj mnohých obdivujúcich návštevníkov. Pokojné nedeľné dni nám často spríjemňovali mnohí hostia, až sme uvažovali nad vypísaním otváracích hodín v kostole pre návštevy.

Počas celej doby výstavby (cca raz za mesiac) sa konali kontrolné dni, kde vždy boli prítomní naši rokytovskí kurátori, zborový farár Ján Velebír a Ing. arch. Marián Ferjo, ktorí nás počas celej výstavby usmerňovali pri ďalšom pokračovaní stavby.

V roku 2009 sa ešte v kostole položili dlažby a obklady a taktiež naši maliari vymaľovali vnútro kostola. Začiatkom roka 2010 sa začalo so stolárskymi prácami. Dva týždne po veľkej noci 17. apríla 2010 nás čakala ďalšia milá príležitosť, kde so zborovou kapláňkou Mgr. Júliou Štofánovou sa za spevu celej našej dcérocirkvi zvesovali zvony zo starej zvonice a prenášali sa do kostolnej veže.

Keď sme vykopali základy kostola, od mnohých sme počúvali pochybovačné poznámky: „Prečo ste taký malý kostol postavili? To ja mám vonku sedieť? Veď sa tam všetci nepomestíme!“ No po dvoch rokoch výstavby tí istí po prejdení kostola vravia: „To krása nad krásu, len aby sme ho aspoň z troch štvrtín zaplnili.“

V máji tohto roku nám z Čiech priviezli taliansky organ, ktorý nám slovenskí majstri ozvučili poľskými

reproduktormi. Jeden z miestnych členov dcérocirkvi bol hrdý na to, že klasické varhany, ktoré sme využívali doteraz, nahradí v novom kostole organ, a tak mal jednu otázku na p. Nižňanského: Miestny cirkevník: „Pán Nižňanský (ladič organu), keby ste náš organ prirovnali k parádnym autom, na akej úrovni by bol náš organ – ako Felícia či Fábria?“ Pán Nižňanský: „No viete, váš organ je asi ako AUDI strednej triedy.“

Do konca mája sa poupravovalo okolie kostola, položila sa zámková dlažba a vysadil sa trávnik. Ešte čaká naše ženičky veľké jarné upratovanie a všetci si spoločne môžeme povedať: chvála Pánu Bohu, máme HOTOVO. A vám všetkým, ktorí ste nás povzbudzovali, za nás sa modlili, prispeli zbierkou alebo prácou na kostole: prídte medzi nás. Radi spolu s vami budeme spievať na Božiu slávu a učiť sa z Jeho slova. Veď na to sme kostol stavali, aby bol stále plný. Plný Božej slávy i plný ochotných poslucháčov.

**Ďakujeme všetkým, ktorí sa zúčastnili
alebo inak prispeli k výstavbe nášho
kostola, ale aj tým, ktorí boli prítomní
pri jeho posviacke.**

**Ak Hospodin nestavia dom, márne sa namáhajú stavitelia;
ak Hospodin nestráži mesto, márne bdie strážnik.
Žalm 127, 1**

Cirkevný príspevok bez papierovania

V prvom tohoročnom čísle Bardejovského Prameňa bola uverejnená informácia o možnosti bezhotovostnej platby cirkevného príspevku. Prví záujemcovia sa už prihlásili a uhradili svoje príspevky. Pre vašu informovanosť opakujeme pokyny, podľa ktorých sa aj vy môžete zaradiť do skupiny členov zboru využívajúcich tento moderný spôsob vybavenia svojich záležitostí.

Postup pri bezhotovostnej platbe cirkevného príspevku:

- E-mailom (alebo osobne na farskom úrade) sa prihlásite na registráciu platenia cez účet. Adresa farského úradu: **bardejov@ecav.sk**
- Na farskom úrade Vám bude na základe požiadavky pridelený osobný kód - identifikácia osoby, ktorý Vám obratom odošleme e-mailom.
- Osobný kód - identifikáciu osoby použijete v špecifickom symbole platby (ŠS).
- Variabilný symbol (VS) pre cirkevný príspevok je **11**.
- V rubrike „Doplňujúci text“ alebo „Odkaz pre prijímateľa“ uveďte svoje meno a priezvisko (platiteľa) + počet osôb za ktoré platíte cirkevný príspevok.
- Číslo účtu cirkevného zboru: **165 999 13 53 / 0200**
- Schválená výška príspevku: **6,- € na člena**

Zbierka okuliarov pre Afriku

Od 23. mája do 30. mája 2010 sa v našom evanjelickom kostole konala zbierka starých dioptrických okuliarov. Táto akcia bola súčasťou projektu „Pozrime sa zdravie do očí“, ktorú organizoval Spolok medikov mesta Košice (SMMK).

Projekt si ako cieľ stanovil pomoc nízkoprijmovej krajiny Burkina Faso, ktorá pre chudobu trpí zníženou kvalitou zraku až slepotou a k tomuto cieľu ste prispeli aj vy, milí spoluveriaci, konkrétne zozbieraním 153 okuliarov, ktoré nevyžadovali žiadnu opravu, a ďalších 28 okuliarov, ktoré potrebovali zásah skúseného optika. Spolu 181

okuliarov, čo je vynikajúci výsledok.

K úspešnosti projektu „Pozrime sa zdravie do očí“ ste prispeli aj VY. Bez ochoty a dobrej vôle ľudí by sa nám táto akcia určite nevydarila. O vynikajúcom výsledku zbierky hovorí aj počet 181 okuliarov, ktoré ste promptne priniesli za krátku dobu (len jeden týždeň) do Božieho chrámu v Bardejove a na okolí.

Ďakujeme Vám za túto nesmiernu pomoc, nech vás za to Pán požehná.

Miriam Gdovinová, Bardejov

Inzerát

42 ročný evanjelik z Bardejova, nefajčiar, miernej povahy so záujmom o veci Božie, literatúru, jazyky, prírodu, hľadá ženu podobného zamerania na vážne zoznámenie.

Kontakt na farskom úrade.

Literárna a výtvarná súťaž

V rámci programu roku Leonarda Stöckela vyhlásil cirkevný zbor literárnu súťaž pod názvom: „*Leonard Stöckel - inšpirácie pre zajtrajšok*“ a výtvarnú súťaž pod názvom: „*Leonard Stöckel a Bardejov – dotyky minulosti*“. Súťaž je určená pre žiakov základných, stredných a základných umeleckých škôl v Bardejove. Termín uzávierky prihlasovania prác je 30. september 2010. Propozície súťaží boli doručené na všetky bardejovské školy. Záujemcom odporúčame informovať sa u vyučujúcich. Pozývame všetkých žiakov, študentov, ktorí sú

obdarovaní schopnosťami tvoriť, tvorivo myslieť, aby sa podelili so svojimi pohľadmi a názormi a tak rozšírili okruh tých, ktorí sa vedú poučiť z múdrosti minulosti pre prospech prítomnosti.

Prihlásené práce vyhodnotia odborné poroty. Najlepšie práce budú ocenené na študentskej konferencii na Gymnázium Leonarda Stöckela v dňoch 6.-8. októbra 2010. S výsledkami súťaže sa budete môcť oboznámiť na stránkach regionálnej tlače a na výstave výtvarných prác.

-jv-

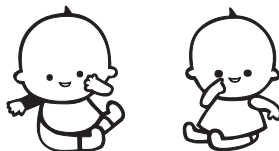

Okienko do Cirkevného zboru ECAV Bardejov

November 2009 - jún 2010

Soňa Vantová, Bardejov
Daniela Kuchciková, Bardejov
Matúš Brehuv, Bardejov
Karolína Blahová, Velké Meziříčí
Adam Dorin, Bardejov
Renáta Basariková, Mokroluh
Zoja Žofajová, Bardejov
Ivan Savčák, Bardejov
Daniela Podlesná, Bardejov

Pokrstení:

Sofia Štofánová, Bardejov
Šimon Kost, Bardejov
Laura Hankovská, Bardejov
Nela Pavlusová, Rokyty
Alex Ildža, Janovce
Martin Benka, Bardejov
Adam Červeňák, Bardejov
Matteo Richveis, Bardejov
Rebeka Hrivniaková, Bardejov

Ježiš im riekol: Nechajte dietky a nebráňte im prichádzať ku mne; lebo takýchto je kráľovstvo nebeské. Matúš 19,14

Ján Hopko a Ivana Šoltysová
Bc. Ján Juráš a Ing. Alžbeta Jurášová rod.
Kolcunová
Ing. Ján Šatanek a Ing. Tamara Komorová

Sobášení

Vaughan Cunha a Mgr. Martina Rybárová
Miroslav Gábik a Ing. Andrea Voľanská
Mgr. Rastislav Balušik a Alena Stašová
Ing. Slavomír Basarič a Bc. Adela Porubská

...zmyšľajte rovnako, majte rovnakú lásku, buďte jedna duša a jedna myseľ... Filipským 2, 2

Gabriela Germanová, rod. Puheimová, 66 r.,
Bardejov
Pavol Bomba, 74 r., Bardejov
Anna Sýkorová, rod. Polčová, 66 r., Bardejov
Anna Sobeková, rod. Rybarová, 82 r., Bardejov
Maroš Kmec, 35 r., Vyšná Voľa
Mária Brehuvová, rod. Hankovská, 69 r.,
Vyšná Voľa
Zuzana Hrivňáková, rod. Tipulová, 67 r., Bardejov
Mária Kotuľová, rod. Vantová, 71 r., Lukavica
Mária Hankovská, rod. Sabolová, 71 r., Bardejov
Andrej Rychvalský, 59 r., Bardejov

Pochovaní

Mária Adamuščinová, rod. Gibel'ová, 86 r.,
Bardejov
Pavol Haňov, 85 r., Bardejov
Zuzana Benková, rod. Gibel'ová, 70 r., Mokroluh
Mária Baranová, rod. Benková, 86 r., Bardejov
Mária Voľanská, rod. Sabolová, 81 r., Lukavica
Milan Snak, 76 r., Bardejov
Juraj Voľanský Martinček, 74 r., Bardejov
Ján Kotuľa, 75 r., Lukavica
Mária Germanová, rod. Foľtová, 87 r., Bardejov
Anna Adamuvová, rod. Voľanská, 88 r., Lukavica
Pavel Kovaľ, 86 r., Bardejov

Blahoslavení sú mŕtvi, ktorí odteraz v Pánu umierajú! Zjavenie Jána 14,13

Na vydanie Bardejovského Prameňa prispeli:

2,00 €	Bardejov - Bohu známa sestra, s. Porubská, r. Hrivňáková, r. Šmilňáková; Rokyty - r. Nováková
3,00 €	Bardejov - s. Voľanská, r. Nováková; Mihaľov - br. Sobek
3,50 €	Bardejov - s. Potanovičová
4,00 €	Bardejov - Bohu známa sestra, 2 x s. Compľáková, s. Klimeková, s. Skúpa, br. Sala, s. Havrilková; Rokyty - r. Polčova
5,00 €	Bardejov - 2 x Bohu známa sestra, 3 x Bohu známa rodina, s. Adamuščinová, s. Buranovská, s. Grohoľová, s. Kendrová, s. Pituchová, 2 x r. Hankovska, r. Hrivňáková, r. Pangrácova, r. Porubská, r. Šimova, r. Vantova; Janovce - s. Ildžová; Kobyly - s. Gregová, r. Gregova, r. Polčova; Lukavica - s. Rychvalská, r. Kotuľova, r. Vantova, r. Hrivniaková, r. Vantova; Mokroluh - Bohu známa sestra, s. Dzuriková, s. Macejová, r. Basarikova, r. Klimekova, r. Pangrácova; Vyšná Voľa - r. Brehuvova
7,00 €	Zborov - s. Hirkalová
8,00 €	Bardejov - r. Vantova
10,00 €	Bardejov - Bohu známe deti, Bohu známa rodina, s. Líšková, s. Lukáčová, br. Kunst, r. Balocova, r. Eštokova, r. Fodorova, r. Gajdošova, r. Nicáková, r. Rychvalska, r. Voľanska, r. Žofajova; Bardejovská Nová Ves - r. Jurášova; Janovce - r. Ildžova; Lukavica - r. Adamuvova, r. Voľanska, s. Vantová; Málcov - r. Lövingerova; Mokroluh - r. Baranova, r. Basarikova, r. Benkova; Nižná Voľa - Bohu známa sestra; Rokyty - Bohu známa rodina; Vyšná Voľa - r. Guľova
14,00 €	Bardejov - s. Mačejovská
15,00 €	Lukavica - r. Kotuľova
20,00 €	Bardejov - r. Barbuľáková, r. Fignárova, r. Hlavinkova, r. Hrivňáková; Lukavica - r. Voľanska; Mokroluh - r. Benkova; Vyšná Voľa - r. Brehuvova
25,00 €	Lukavica - r. Kotuľova
32,00 €	Rodičia konfirmandov
40,00 €	Bardejov - r. Germanova
50,00 €	Vyšná Voľa - r. Kmecova
800,50 €	Spolu

Pozývame vás na...

Detský letný biblický tábor 2010

Milí rodičia, tým najvzácnejším, čo môže rodič dať svojmu dieťaťu, je vedenie detí k Pánovi Ježišovi. Náš cirkevný zbor aj v tomto roku chce zorganizovať tábor pre deti. Prosíme, opýtajte sa svojich detí a ak máte vy aj ony túžbu, aby sa vaše deti zúčastnili na Detskom letnom biblickom tábore odovzdajte na farskom úrade prihlášku.

Tábor sa uskutoční 26.– 30.7.2010 na Mníchovskom potoku v RZ Kamarát. Cena 65 €.

KECY 2010: Slovensko – americký konverzačný tábor

MILÍ STREDOŠKOLÁCI !!! P O Z O R !!!

Konverzačný tábor pre stredoškolákov

sa uskutoční v termíne 15. až 21. júla v Rekreačnom stredisku Danova pri Medzilaborciach. Cena je 100 €. Ak máš záujem zažiť požehnané spoločenstvo nielen so slovenskými, ale aj s americkými priateľmi, zdokonaľ sa v angličtine a zažiť plno zábavy, neváhaj!!!

Prihlášky sú k dispozícii v predajni Suveníry v Auditóriu, resp. bude možnosť prihlásiť sa cez internet.

RODINNÝ ZBOROVÝ TÁBOR - MLYNČEKY 2010

V lete 2010 chceme opäť poskytnúť členom zboru príležitosť prežiť požehnaný čas na Rodinnom zborovom tábore. Názov rodinný tábor neznamena, že sa ho môžu zúčastniť len rodiny, ale skôr, že na ňom chceme prežívať rodinnú atmosféru, blízke vzťahy, tak ako v rodine medzi bratmi a sestrami pod ochranou a požehnaním nášho nebeského Otca. Do rodiny okrem rodičov a detí patria rovnako starí rodičia, ovdovelí aj slobodní dospelí. Preto budeme radi, ak pozvanie na tábor prijmu všetci, ktorí chcú byť druhým bratmi, sestrami a spoločne chcú prežiť niekoľko dní oddychu a zmysluplného programu.

Tábor sa uskutoční v Dome Henryho Dunanta v Mlynčekoch pri Kežmarku v poslednom júlovom týždni 26.– 31.7. 2010. Cena pobytu na osobu je 75 €. V programe má svoje miesto turistika v Tatrách, športy a voľnočasové aktivity, rodinná hra, zaujímavé témy o živote s Bohom, piesne, hudba, modlitby, rozhovory, čas pre rodinu, oddych, výlety do okolia, zaujímaví hostia.